

Archeologienota

Programma van maatregelen

POPERINGE IEPERSTRAAT 101 (prov. West-Vlaanderen)

Auteurs: Thomas APERS, Lies DIERCKX

Projectcode: 2018D110

- **Administratieve gegevens**

- ➔ Initiatiefnemer: Borremans bvba, Ieperstraat 101, 8970 Poperinge
- ➔ Erkende archeoloog: Thomas APERS, OE/ERK/Archeoloog/2017/00110, Erkende archeoloog rechtspersoon: Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster, OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
- ➔ Locatiegegevens: Poperinge Ieperstraat 97, 99 en 101 (zie plan in bijlage 2 en 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)
- ➔ Lambertcoördinaten: X: 34771, Y: 172772; X: 34816, Y: 172835
- ➔ Kadastergegevens: Poperinge, afdeling, 1, sectie F, 484T en 484S (zie plan in bijlage 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)

- **Aanleiding vooronderzoek**

- ➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**

- ➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Gemotiveerd advies**

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig om een correcte inschatting van het projectgebied te maken, alle relevante beschikbare bronnen zijn teruggevonden en zijn geraadpleegd. Op basis van het verslag van resultaten van het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet gestaafd worden. Ook de bewaringstoestand, aard en afbakening in drie dimensies van deze site kon in dit bureauonderzoek niet vastgesteld worden. Daarom is voor het volledige projectgebied een verder vooronderzoek noodzakelijk.

Het projectgebied situeert zich in het oostelijk deel van het historische centrum van Poperinge; bijgevolg is het volledig gelegen binnen een archeologische zone. Het is dus mogelijk dat in de site sprake is van een eerder complexe stratigrafie. De kaart van Deventer toont geen projectie ter hoogte van het onderzoeksgebied. De kaart van Ferraris (1771-1778) toont bebouwing in het meest noordelijke deel; 19de eeuwse kaarten tonen meer bebouwing (mogelijk ook brouwerij). Voor eerdere periodes is geen info voor het projectgebied voorhanden. Op het grondgebied Poperinge is potentieel voor alle tijdsperiodes; binnen het stadscentrum ligt de nadruk op middeleeuwen. Archeologische boringen kunnen als primaire onderzoeksmethode niet worden weerhouden. De bovenaan hoogstwaarschijnlijk sterk puinhoudende lagen zijn niet eenvoudig te onderzoeken aan de hand van handmatige boringen. Mechanische boringen zijn misschien wel mogelijk, maar vragen een bijkomende financiële investering die niet te verantwoorden is. Als alternatief

worden proefsleuven voorgesteld waarbij zowel de bodemopbouw als de archeologie geëvalueerd worden. Voor een uitgebreide evaluatie van de verschillende onderzoeksmethoden wordt verwezen naar het verslag van resultaten (hoofdstuk 2.4.).

Hieronder worden de voorwaarden beschreven waaraan de verschillende onderzoeksfases moeten voldoen. Het uitgestelde traject is noodzakelijk omdat het projectgebied voor ruim 66% bebouwd en verhard is, tevens wordt de initiatiefnemer pas eigenaar van de percelen die het projectgebied maken, na het verkrijgen van de omgevingsvergunning voor de geplande werken.

- **Planafbakening**

De totale site heeft een oppervlakte van ongeveer 1337m² en dient volledig onderzocht te worden door middel van proefsleuven (zie Figuur 1). Dit vooronderzoek kan pas gebeuren wanneer de afbraakwerken voltrokken zijn, m.a.w. het vooronderzoek wordt in een uitgesteld traject uitgevoerd.

Figuur 1: Aanduiding van het projectgebied = onderzoeksgebied waar het vooronderzoek zal worden uitgevoerd (bron: geopunt.be) (bijlage 1).

- **Vraagstelling**

Het doel van het onderzoek is om de bewaringstoestand en aard van de archeologische site en de omvang ervan in drie dimensies vast te stellen. Deze informatie kan getoetst worden aan de concrete bouwplannen en verstoringsdieptes om te bekijken of *in situ* bewaring mogelijk is. Indien bewaring niet mogelijk is, wordt bepaald welke maatregelen dienen genomen te worden voorafgaand aan de opbouwwerken.

- **Proefsleuven/proefputten:**

- Zijn er archeologische sporen aanwezig?
 - Zijn er archeologische sporen in de ondergrond aanwezig die gelinkt kunnen worden aan de huidige kennis uit historische kaarten?
 - Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
 - Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
 - Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
 - Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?
 - Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
 - Is er een archeologische site aanwezig binnen het projectgebied?
 - Hoeveel archeologische niveaus kunnen onderscheiden worden? Hoe diep bevindt de ongegestoorde moederbodem zich?
 - Welke zijn de verder te nemen maatregelen i.f.v. de geplande werken?

- **Plan van aanpak**

Om duidelijkheid te hebben over de bodemopbouw en de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het projectgebied, en tevens de aard ervan te bepalen, is het noodzakelijk proefsleuven te trekken (Figuur 2).

De proefsleuven kunnen pas uitgevoerd worden wanneer de gebouwstructuren op het terrein gesloopt/verwijderd zijn. Enkel de bovengrondse structuren mogen verwijderd worden. De afbraak onder het maaiveld gebeurt onder begeleiding van een archeoloog. Ook de bomen dienen gerooid te worden, echter de stonk van de boom dient nog in de grond bewaard te blijven.

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied dienen parallelle ononderbroken proefsleuven ingeplant te worden over het volledige onderzoeksgebied. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt)¹. Voor de

¹ Als men de kosten-baten afweging maakt, is deze methode van proefsleuven het meest aangewezen om archeologische sites op te sporen en te prefereren boven andere systemen. Zie *Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 48. Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie.*

uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en bij voorkeur noordwest-zuidoost georiënteerd. Op die manier is er het meeste kans om sporen van oude landelijke gebouwen die in de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen hoofdzakelijk noordoost-zuidwest zijn georiënteerd, aan te snijden. De meest westelijke sleuf loopt zo ver mogelijk door naar de Ieperstraat, om mogelijke ondergrondse restanten van de bebouwing op de Ferrariskaart (1771-1778) aan te snijden.

Per sleuf en minstens om de 50m wordt machinaal een profielput aangelegd, op een dermate manier dat er een geschrinkt patroon ontstaat en men in feite om de 25m een zicht heeft op de bodemopbouw van het onderzoeksterrein. De sleuven worden gegraven tot het eerste archeologische niveau, maar waar de situatie het vereist, kan de sleuf plaatselijk verdiept (- en als de veiligheid dit vereist – verbreed) worden zodat het bodemprofiel en eventueel sporen beter onderzocht kunnen worden. Op minstens twee plaatsen wordt verdiept tot op de moederbodem en worden verschillende archeologische vlakken geregistreerd. Een bodemkundige wordt indien nodig geconsulteerd om het bodemprofiel correct te interpreteren.

Er worden extra volgsleuven, dwarsseuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Er wordt 10% van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5% door middel van volgsleuven, dwarsseuven of kijkvensters. Op die manier wordt 12,5% van het onderzoeksgebied onderzocht en kan met een minimale kost een betrouwbare inschatting gemaakt worden omtrent het archeologisch potentieel van de site. Zodoende kan men ook beter de onderzoekstermijn en –kost inschatten bij een eventueel vervolgonderzoek.²

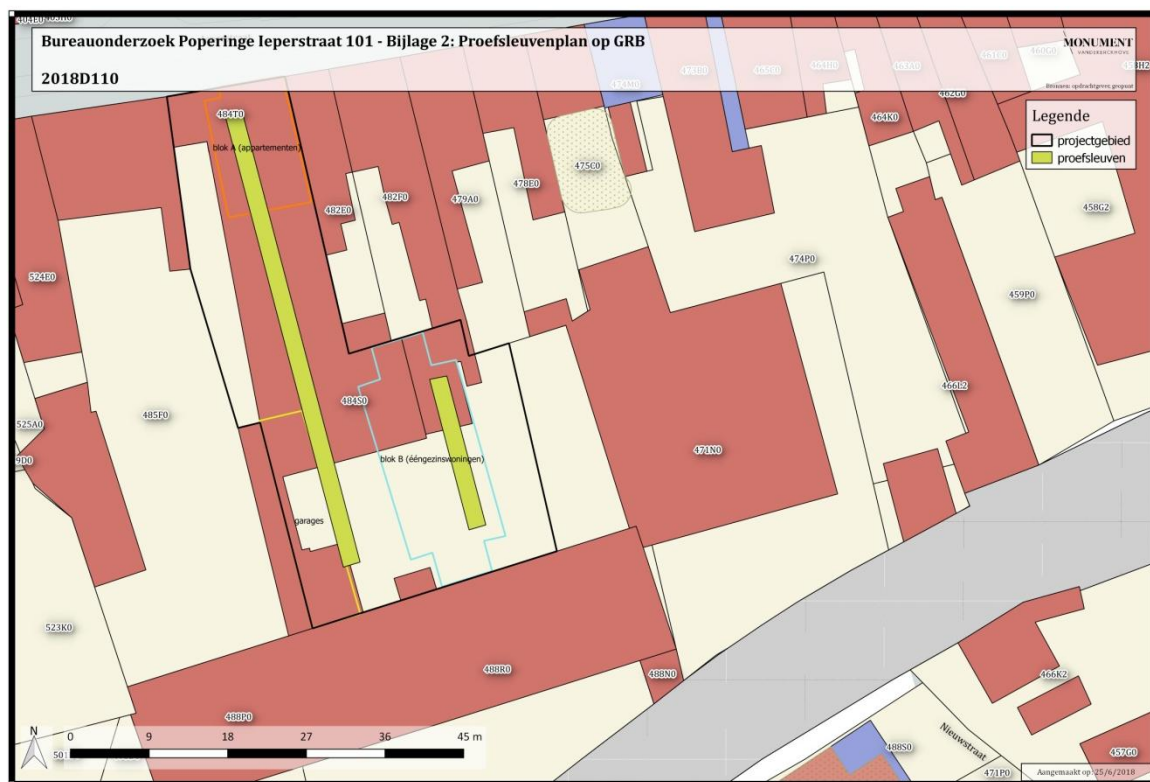
De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (vb. brandrestengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

De effectieve sleuven kunnen afwijken van het proefsleuvenplan om rioleringen en andere nutsleidingen te ontwijken. Bij afwijken dient dit besproken te worden in het verslag van het proefsleuvenonderzoek.

Het archeologisch ensemble zal gedurende en na het afronden van het onderzoek bewaard worden bij Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat, 8770 Ingelmunster. Na afronding en oplevering van de rapportage wordt het ensemble definitief bewaard bij de initiatiefnemer. Bewaring gebeurt conform de bepalingen in de Code Van Goede Praktijk (hoofdstuk 30.2).

² HANECA K., DEBRUYNE S., VANHOUTTE S. en ERVYNCK A., Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie. Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed, juli 2016.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het vooronderzoek moet niet uitgevoerd worden indien de geplande bouwwerken, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

Figuur 2: Proefsleuvenplan met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt.be) (bijlage 2).

- **Gewenste competenties**

- ➔ In het kader van het proefsleuvenonderzoek dient het team te bestaan uit minstens 2 archeologen waarbij minstens één van de uitvoerende archeologen ten minste 220 werkdagen veldervaring heeft met onderzoek in stadscontext. De tweede heeft minstens 100 werkdagen ervaring in stadscontext.
- ➔ Gedurende het veldwerk is een assistent-aardkundige op afroep beschikbaar.

- **Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk**

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.

Plannenlijst

Projectcode	2018D110
Onderwerp	Plannenlijst
Plannnummer	Bijlage 1
Type	Kadasterplan
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	25/06/2018
Plannnummer	Bijlage 2
Type	Proefsleuvenplan op het kadaster
Onderwerp	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	25/06/2018

Bureauonderzoek Poperinge Ieperstraat 101 - Bijlage 2: Proefsleuvenplan op GRB

2018D110

MONUMENT
VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

Legende

- projectgebied
- proefsleuven

484T0

blok A (appartementen)

482E0

482F0

479A0

478E0

475C0

474M0

473B0

465C0

464H0

463A0

461C0

460G0

458H2

462G0

464K0

458G2

459P0

466L2

474P0

471N0

484S0

blok B (éénggezinswoningen)

garages

485F0

524E0

525A0

9D0

523K0

488R0

488N0

488P0

488S0

471P0

466K2

457G0

Nieuwstraat

Aangemaakt op: 25/6/2018

